

Nr skymningen faller p

H.Tingsten

April 23 - April 24, 2004

Sjlvbeltenhet, sjlvmkande, sjlvupptagenhet. Det r aldrig ngon tvekan om vem som befinner sig i centrum. Paradoxalt nog s r den extrema ego-fixeringen oftast inte en nackdel, ty det underlttar fr lsaren att identifiera sig. Tingsten brjar frlora synen, vilket gr en av hans kraste sysselsttningar - lsandet, hart nr omjligt, drivandes honom till frtvivlans rand. Men frsmkta inte, hans omgivning stller beredvilligt upp med hglsning, dessutom finns ju ett antal bcker, ven de lsvrda och smtt udda, inspelade p band. Lngsamt s vnjer han sig, skaffar vit kpp, och tnjuter den hgstmda sympati den blinde inspirerar. Och intellektet r det inget fel p, anmrker han sjlvbeltet, lika lite som i sin krafts dagar tvingas han att ska orden, dessa kommer ltt och naturligt fram, liksom argumenten och dess eleganta formuleringar. Att skriva en slags dagbok av reflexioner, vissa korta och koncisa, andra ngot mera lngrandiga innebr en slags terapi, att ge sjlvmkkan en form, som, vackra tanke, kan vara andra till trst.

Hederlighet. Tingsten menar inte den ekonomiska, sdant br vara hljd bortom varje tvivel, utan den intellektuella. Men som han trffande ppekar om ngon stackare, denne var hederlig ver sina tillgngar. Det r inte allom givet mjligheten att alltid flja det intellektuella samvetets rst. Han smler nr han lser att Branting alltid gick omkring med 'Das Kapital' i portfljen. Ngot sdant indikerar knappast att han stndigt lste och begrundade denna marxismens bibel, snarare att han stndigt bar den som sitt dlga samvete, beklagande sig att nnu inte kunna frm sig att djupare trnga in i detta tungskrivna verk, men med fortfarande den goda fresatsen i behll. Om brevvxlingar har Tingsten mer att frtlja. Han finner brevvxlingen mellan de gamla vnnerna Sderberg och Bergman ovanligt trist och trkigt. Endast trivialiteter behandlas. Hur kunde tv sdana kvicka herrar skriva s trkigt? Under den formellt uppburna vnskapen mste det ha funnits motsttningar som ingen av dem orkat att redovisa. Drmed denna pliktskyldighet. Brdernna Mann skriver inte fr varandra utan fr eftervrlden. Sledes r sprket vlpolerat, hgstmt och abstrakt. Vilken kontrast innebr d inte Strindberg, ven nr han skriver med bestmda syften, som att vdja, smickra eller befalla, s rycks han, och drmed lsaren, med i formuleringarnas magi. Senare gr Tingsten en kort historik ver brdernna Mann, som den kommer i uttryck i deras lnga brevvxling. Till en brjan med r det den ldre brodern, som r den framngsrikare, till vilken den yngre ser upp till. Medan Heinrich blir radiklare och radikalare rycks Thomas med den tyska krigsromantiken under frsta vrldskriget och skriver en apologi - 'Die Betrachtungen eines Unpolitische'. Detta leder till en mer eller mindre brutal brytning mellan brdernna, som dock verbryggas ngra r senare. Thomas Mann bryter till en brjan inte explicit och oterkallerligen med Nazismen, utan hans bcker publiceras och kommer ut, och inte frn i mitten av 30-talet r trningen kastad och han emigrerar med sin judiska fru, och etablerar sig borta i Kalifornien som en av regimens frmsta kritiker, drvid verskuggande sin ldre broder. P senare r s verhopas han av rebetygelser och brodern sjunker mer och mer i skymundan. Ett fascinerande de, som man hr fr blyxtbelyst och inspireras till att ta nrmare del av.

Boken kommer givetvis inte till en slutsats. Den r ett medvetet sammelsurium i vilket banal vardagsiakttagelser blandas med frsk till djuplodande filosofiska och litterra reflektioner. Tingsten erkner sin kallsinnighet infr visuell sknhet, och anser detta vara en trst i och med den tilltagande blindheten. Ddsfruktan mattas av, varfr frstr man inte riktigt. Religsa tankar uppskommer, men mest som en sympatisk erknnande hos andra andar. Livet p Rivieran verkar ngot tomt och orotat, en sybaristisk flykt, inte olik den som under senare r har frt mngen pensionr till Spaniens soldrnkta strnder. Men golf och bridge frekommer dock inte i det Tingstenska hushllet, dremot hantverkare och tjnstefolk; och gommens lockelser frmenar han sig inte. ren gr, och till skillnad frn frfattaren inser man att dessa sidor reflekterar den sista flmtande tiden.

April 25, 2004 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se